

ABONAMENTELE

Pentru Sibiu: 1 lună 85 cr., 1/4 an 2 fl. 50 cr., 1/2 an 5 fl., 1 an 11 fl.
Pentru ducerea la casă cu 15 cr. pe lună mai mult.
Pentru monarhie: 1 lună 1 fl. 20 cr., 1/4 an 3 fl. 50 cr., 1/2 an 7 fl., 1 an 14 fl.
Pentru România și străinătate: 1/4 an 10 franci, 1/2 an 20 franci, 1 an 40 franci.
Abonamente se fac numai plătinându-se înainte.

INSERTIUNILE

Un șir garmond prima-dată 7 cr., a doua-oraă 6 cr a treia-oraă 5 cr.; și timbru de 30 cr.
Redacția și administrația: Strada Măcelarilor nr. 21.
Se prenumără și la poste și la librării.
Epistole nefrancate se refușă. — Manuscripte nu se înapoiază
Un număr costă 5 cruceri v. a. sau 15 bani rom.

TRIBUNA

Apare în fiecare zi de lucru

PROCESUL MEMORANDULUI.

Szám 864. — 1894.

Ő felsége a király nevében.

A kolozsvári kir. törvényszék, mint esküdtészi sajtóbiróság Baltes András lapszerkesztő és Popa Necsza Iános lapkiadó ellen, büntetendő cselekményt magában foglaló hírlapi cikk közzététele körül a köteles figyelm és gondosság elmulasztása miatt folyamatban tett sajtóperben. Br. Szentkereszti Zsigmond tárgyalást vezető kir. törvényszéki elnök, Fehdenfeld Ottó és Mikó Imre szavazó kir. törzszéki bírák, Bartók József, kir. törvényszéki aljegyző, mint jegyzőkönyvezett és Dr. Lehmann Robert kir. törvényszéki hites tolmács jelenléteben, valamint Poszler Jozsef, Gyárfás Benedek, Tanács Jozsef, Husznik János, Betegh Péter, Dr. Benel János, Fekete Nagy Bála, Demjen Agoston, Hirschfeld Sándor, Dr. Haller Károly, Uulár Pál és Bolyai Gyula rendes esküdtek, ugyszintén Boros Lajos és Br. Mansberg Sándor pótesküdték közreműködése mellett, 1894 évi március hó 29-én tartott esküdtészi főtárgyalás kifejeztével a kolozsvári kir. főtgyészség képviseletében Dr. Pozsonyi Gábor kir. alügyész által előterjesztett vád és a vádlottak védője Dr. Ilea György ügyvéd által előadott védelem meghallgatása után a rendes esküdtek szavazata alapján hozta a következő

Ítéletet

I. Baltes András ki vizaknai szül. n. szebeni lakos 34 éves, g-kelleti vall., nőtlen betűszedő, vagyontalan, sajtóvétségért kétszer volt büntetve, egyszer két havi elzárással, másodizben 1 havi állam fogházzal vétkesnek nyilvánították a Nagyszébenben megjelenő „Tribuna“ című politikai napilap 1893 évi augusztus 28-án (szep. 9-én) kiadott 191-ik számának tárcza rovatában „Mihaiu; Viteazu!“ czimmet és „Regulus“ alárással megjelent cikknek közzététele körül az 1852 évi május hó 27-én kelt s az erdélyi részekben érvényben hagyott sajtórendts 35 § első bekezdésében meghatározott köteles figyelm és gondosság elmulasztása által elkövetett és a strts 34 § b pontja szerint minősült sajtóvétségben, s ezért az 1880 évi XXXVII. tcz. 7 §-ra tekintettel a strtos 39 § utolsó tétele alapján négy (4) havi fogházza ítéltetik.

II. Popa Necsza János ki nagyszébeni szül. és lakos, 54 éves, gör.-kel. vall. nő, 1 gyermek apja, vagyonos, sajtóvétség, illetve kihágás miatt egy ízben egy havi és más ízben 2 havi elzárással már volt büntetve, nyomdász-vétkesnek nyilvánították a fenebb jelzett közlemény közzététele körül a köteles figyelm és gondosság elmulasztása által elkövetett, a strdtrs 34 § c. p. szerint minősült kihágásban, s ezért a strts 35 § első tétele alapján az 1892 évi XXVII. tcz. kb. jelzett czélokra fordítandó ezen ítéletnek jog erőre emelkedésétől számítva 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett a kolozsvári kir. ügyészséghez fizesendő hehazhatlanság esetén pedig 20 (husz) napi elzárásra átváltóztatandó 100 (egyszáz) frt pénzbüntetést ítéttetik. Továbbá a „Tribuna“ lap letett biztositokából 300 frt ezenel elveztetnek kimondatik, kötelezetnek vádlottak egyetemleges kötelezettséggel, hogy a felmerült 24 frt 63 kr. bünygi költséget és külön-külön a felmerülendő rabtartási költség összegét a kolozsvári kir. ügyészséghez, az ítélet jogerőre emelkedésétől számítva 15 nap alatt, végrehajtás terhe mellett fizessék be. Végül elrendeltetik az ítéletnek — a jogerőre emelkedés után — a Tribuna című lap élen, az állam nyelvén s vádlottak a költéségén leendő közzététele s kötelezettenek vádlottak a közzététele igazolásául, a vonatkozó lap példának a közzétételel számított 15 nap alatt, a törvényes következmények terhe mellett a kolozsvári kir. ügyészségnek leendő bemutatására.

Indokolás.

A 12 rendes esküdtek egyhangu elmarasztaló határozata alapján vádlottakat bíröltag is vétkeseknek kellett nyilvánítani a rendelkező részben körülírt sajtó vétségben illetve kihágásban. A kir. törvényszék azon körülményben, hogy az esküdtek Baltes András vádlottat nem tartották valóságos szerkesztőnek s mégis egyhangulag vétkesnek nyilvánították nem látott az ügy lényegére vonatkozó tévedést, s az elj. szab. 83 §-ban irt felfüggesztést jógával nem élt, mert vádlót alantós szellemi képességével és a tárgyalás egész folyamán tanusított magatartásával s különösen a hozzá intézett kérdésekre adott feleleteival a bíróságra is azt a benyomást tette, hogy ő a magassab képzettséget igénylő lapszerkesztést nem képes fejezni, s hogy valósággal nem is lehet szerkesztő, de miután tényleg az illetékes hatóságnál a „Tribuna“ cz. lap felelős szerkesztőjöl van bejelentve s miután azt vádlott maga és beismerste, a köteles figyelm és gondosság elmulasztásáért a strts 34 §. alapján felelősségre vonandó. Első rendű vádlott büntetése a strts 39 § utolsó tétele alapján szabottot ki, mert vele szemben súlyosított körülményt képez az, hogy hasonló cselekményért már büntetve volt, s hogy az incriminált közlemény irójának s a lap valódi szerkesztőjének magnevezését konokul megtagadta. Popa Necsza Iános II. vádlott mellett azon suljasito körülménnyel szemben, hogy hasonló cselekményért büntetve volt lényeges enyhítő körülményt képez az, hogy a kérdéses könylemény megjelenése tudtán kívül történt; ezekre tekintettel a büntetésnek megállapításánál btk 91 §. alkalmazása indokoltnak találtatott. A lap biztositéka egy részének elvesztése irántó intézkedés a strts 16 és 40 §-ain a bünygyiköltségekre vonatkozó rendelkezés a bpr 341 §-án s az ítéletnek a közzétételt etrendelőre az elj. szab 90 §-án alapszik. A kolozsvári kir. törvényszék mint sajtóbiróságnak 1894 március 29-án tartott nyilvános szóbeli főtárgyalási üléséből.

Báró Szentkereszty Zsigmond, a sajtóbiróság elnöke.

Dr. Balás Elemér, a sajtóbir. jegyzője.

Szám 3643 — 1894. tch.

Ez ítéletet a kir. törvényszék, mint sajtóbiróság azzal a megjegyzéssel adja ki, hogy az ellen használt sémiségi panasznak felőbb bírósági elvetése következtében jogerőssé vált.

A kolozsvári kir. törvényszék, mint sajtóbiróság-nak 1894 april's 3-án tartott üléséből.

Szász Béla, elnökhelyettes. Vass Zsigmond, jegyző.

Pertractarea.

(Urmare.)

Ziua a zecea.

Ciuj, 17 Maiu n. 1894.

Fiind trg de septicmână, pe stradă stă aglomerată mulțimea țeranilor români salutând cu respect pe acusați, care însoțiți de gendarmi călări și pedestri și de un mare număr de aderenți percurg bine dispuși și rurile spectatorilor.

Ședința se deschide la orele 8 și 25 m. Se continuă interogatoral cu Lucaciu. Președintele îl întrebă dacă primește răspunderea asupra textului Memorandului.

Lucaciu primește răspunderea pentru textul românesc original scris în Viena.

Procurorul constată, că comitetul a primit mandat dela conferența națională din 20 și 21 Ianuarie 1890 ca să facă un text și să-l așternă Tronului, ear' acușatii în 25 și 26 Martie 1892 au făcut textul în care se află și pasagele incriminate; așadar au luat și răspunderea asupra textului.

Lucaciu arată că comitetul a primit mandat în mai multe rinduri de a face un text românesc pentru-ca să-l prezente Monarhului.

Procurorul: Acusatul vorbind numai de textul românesc voeste a nu recunoaste prin aceasta textul din celelalte limbi?

Lucaciu: Întrebarea dlui procuror n'are loc aci. Noi am primit să facem textul Memorandului în românește, ceea-ce am și executat. Odată stabilit textul românesc 'l-am predat vice-președintelui Brote ca să-l traducă în alte limbi. În Viena n'am avut timp să colacionăm texturile limbilor străine, așa-dar' nici nu putem lua răspunderea în sens juridic a traducerilor; dacă le-aș fi tradus eu însumi, atunci da. Nu voesc a arunca în vinovățire asupra lui Brote, care nu e present, nici amé subtrage răspunderii, dar' stau aici în fața unui tribunal regesc, care are să judece în numele Maiestății Sale. Nu pot deci lua responsabilitate în sens juridic a texturilor străine, pe care nu le-am făcut eu și la care nici nu 'mi-am putut da asentimentul meu. Fiind tradus și în alte limbi, dar' mai ales fiind publicate texte italiene, germane, franceze și maghiare fără știrea, voea și mandatul comitetului, mai în toate ziarele, acțiunea noastră în sensul publicării și răspândirii a fost paralasată și nu ne-am mai ocupat cu traduceri. Nu ved nici azi lucruri ilegale în textul Memorandului, dar' și de ar fi, ne poate procurorul acușca pe noi de complici, când n'am făcut noi textele străine?

Procurorul constată, că comitetul avea știre și de textele străine. Ar fi trebuit dar' ca să se intereseze și de acestea.

Lucaciu: Dl procuror pipăeste în tunuree și duce la absurd interogatoral responsabilității. Zice că ar fi trebuit ca comitetul să se intereseze și de texturile străine, dar' asta o știm și noi, că așa ar fi trebuit să fie. Dar' un Comșa, un Domide care nu cunosc limba maghiară, cum ar fi putut ei să iee răspundere, în sens juridic, al textului maghiar? Și tot așa și în celelalte limbi.

Procurorul: După teoria acușatului ori-cine care nu cunoaste limba maghiară poate refusa răspunderea, chiar când textul ar conține tradare de patrie, sub pretext că nu cunoaste limba. De altfel între textul român și cel maghiar nu sânt deosebiri esențiale.

Lucaciu: Primesc teoria domnului procuror, căci prin aceasta își taie singur creanga de sub picioare. Mai întâiu dl procuror a zis că noi nu stăm aici ca corporațiune, ci sântem fiecare personal răspunzător de faptele sale, acum însă se pune pe alt teren unde confundă responsabilitatea personală cu cea morală. Voesc să se precizeze responsabilitatea noastră, căci altcum curtea nu poate aduce verdict. Dl procuror zice că nu sânt diferențe esențiale între textul românesc și traducerea maghiară; atunci nu pricep până unde va merge această șovăire, căci când noi aici în fața tuturor, cu doi tâlmaci, constatăm diferențe esențiale, ear' dl procuror tot e în stare a tăgădui aceasta apoi eu nu mai înțeleg justiția din Ciuj și trebuie să cerem scutul onoratalui tribunal și al dlor jurați contra dlui procuror.

Procurorul: N'am dat în judecată pe nimeni decât ca personal responsabil.

Lucaciu: Posiția mea față cu dl procuror începe a deveni tot mai lămurită. Eu vorbesc precis ear' dl procuror face vorbe. Când Memorandul a fost publicat fără voea și știrea noastră, atunci să ne permită dl procuror a recunoaste că toată acțiunea noastră a luat altă direcție și n'am mai avut a face nimic în acest sens.

Răspunzând unor întrebări ale judelei Issekutz, Lucaciu declară din nou că comitetul a primit mandat dela conferența ca să publice Memorandul, însă după așternerea la Tron.

Judele Issekutz: Prin ce probezi că Brote a tipărit și răspândit Memorandul fără mandatul comitetului.

Lucaciu: Nu se vede din acte că timpul publicării s'ar fi hotărât precis? Dar' și după natura lucrului era indicat ca Memorandul să fie publicat după cunoașterea rezultatului. Dacă dar' s'a publicat mai înainte, s'a făcut fără mandatul și conlucrarea noastră. Prin urmare nu noi avem să dovedim, ci dl procuror are să dovedească că am fi conlucrat la publicare și răspândire.

Președintele întreabă dacă nu cumva s'au redactat două texte: unul pentru Monarch și altul pentru publicare în presă.

Lucaciu: Era deja făcut un Memorand, ceea-ce se vede și din hotărrea conferenței naționale, ca imediat să fie așternut Monarhului. Nu s'au făcut două texte, ci numai acela, care s'a stabilit definitiv în ședințele comitetului din Martie 1892 și pentru care iau răspunderea.

Juratul Br. Failics: Deoarece-ce dl Brote le-a spus traducerea la Viena, presupune dl acușat că el ar fi adus o traducere care nu conține precis textul Memorandului românesc?

Lucaciu: Cestiunea de traducere e o cestiune de încredere și nu s'a ocupat cu aceasta, de altfel la întrebarea aceasta am răspuns deja mai înainte.

Juratul: Ca primsecretar al comitetului nu știi ce s'a făcut cu procesul verbal în privința publicării și răspândirii Memorandului?

Lucaciu: În viața partidelor politice de multe-ori nu se pot lua decisiuni scrise, ci numai verbale; așa și în cazul de față.

Juratul: De ce s'a hotărât ca să se trimită M. Sale Regelui Memorandul în trei limbi?

Lucaciu: Pentru-că aceste trei limbi sânt ale statului ungar. Noi Români avem dreptul să supunem Regelui Ungariei plângerile în limba română și nu ar strica statului să ne recunoască toate aceste 3 limbi.

Întrebat de juratul Nag y dacă aprobă ca cetățean ungar răspândirea în străinătate a Memorandului, Lucaciu declară că în principiu a primit hotărrea conferenței generale în această privință, la care a și conlucrat. Din punct de vedere concret însă s'a întemplat inconvenientul cu prematura publicare.

Ședința se ridică pentru 20 minute, după-ce, în urma cererii juraților, se da ceteră resumatului interogatorului constatându-se că acușatii au luat răspunderea numai pentru textul românesc. La 11 și 5 se redeschide ședința.

Se ia interogatoral acușatului Dumitru Comșa.

D. Comșa răspunde președintelui, că a luat parte la ședințele din 25—26 Martie 1892, în care s'a modificat și s'a decis așternerea textului Memorandului făcut de mai înainte. N'a cetit decât textul românesc apărut în „Tribuna“ și nu poate răspunde dacă acesta corospond textului publicat în broșură, pe care nu 'l-a cetit, cunoscând odată conținutul celuiualalt eșit în „Tribuna“ și prezentat împăratului.

În ceea-ce privește întrebarea dacă în conferința generală din 21—22 Ianuarie 1892 s'a hotărât și publicarea și răspândirea Memorandului, răspunde că comitetul a avut atata de lucru încât nu s'a mai putut ocupa cu redactarea altui text pentru publicare ear' conferența nici n'a hotărât timpul când să se răspundească Memorandului. Despre publicarea Memorandului a aflat în Sibiu din ziare, de oare-ce n'a fost la Viena, dar' neagă că cineva

din comitet ar fi răspândit Memorandul. Textul germân și maghiar, care s'au înaintat Monarhului, au fost în sama lui Eugen Brote de a le traduce. N'a împărtășit el și nici nu știe cine o fi împărtășit lui Eugen Brote, hotărriile comitetului în privința traducerii, luate în ședințele dela 25—26, la care Brote din cauza morții nevestei sale n'a participat.

Președintele: În acele investigațtoare se cetește că ai consimțit la conclusia ca Memorandul să se tipărească și răspândească.

Comșa: Am spus încă odată, că în acea ședință nu s'a luat nici o hotărre de felul acesta. Se cetește procesul verbal încheiat de judele de instrucție din Sibiu, Gödrî Sándor, în care se constată, că acușatul a consimțit la tipărirea și răspândirea Memorandului.

Comșa declară că nu cunoaste limba maghiară, ear' judele de instrucție nu știe nici limba germână nici cea românească, încât nu poate răspunde de ce va fi scris acolo. El n'a vorbit despre ședința comitetului, ci despre conferența generală. De altfel el n'a voit să iscălească acel proces verbal. Despre vre-un proces verbal al ședinței comitetului dela 25—26 Martie nu știe de ce să fi făcut.

Președintele: presentă atunci o declarație, care a fost alăturată de dl Eugen Brote la protocolul de instrucție.

D. Comșa: spune că recunoaste acea declarație a iscalit-o și dînsul și vede acum că declarațiunea e neconformă cu adevărul. În adevăr declarațiunea susține că „comitetul național hotărrește să se răspândească și tipărească Memorandul în mai multe limbi“. D. Comșa era ocupat prea mult când a iscalit acea declarație și n'a observat greșeala ce s'a strecurat.

La întrebarea dacă a dojenit pe Brote pentru prematura publicare și dacă a auzit pe alții dojenindu-l, răspunde că el n'a dojenit pe Brote, fiind simplu membru în comitet și că nici n'a auzit pe alții dojenindu-l, deoarece-ce n'a fost la Viena.

Ședința se suspendă pe 10 minute.

Sala e goală de auditor la redeschidere.

Urmează interogatoral dlui Barcianu.

Acușatul Barcianu a fost la ședința dela 25—26 Martie 1892. În ședință nu s'a luat nici o hotărre de publicare și răspândire, fiind deja luată de conferența națională. În ce privește întâia fasuina la judele de instrucție, constată că acesta a confundat conferența cu ședința, întocmai ca la D. Comșa. Ședința comitetului s'a ocupat numai cu așternerea și nu cu tipărirea și răspândirea.

Președintele: Ce știi despre răspândirea și tipărirea broșurilor?

Barcianu: Brote le-a făcut fără însărcinarea comitetului, grăbindu-se. În ce privește declarațiunea dată dlui Brote, recunoaste că a iscalit-o și dînsul, dar' vënd-o iscalită de Dr. Rațiu, Albini, Comșa, a iscalit-o și dînsul fără să o cerceteze minuțios crezându-o conform adevărului.

Se cetește fasuinea făcută la judele de instrucție din care reese că în ședințele comitetului s'a hotărât și publicarea și răspândirea.

Barcianu tăgădueste că în aceste ședințe s'ar fi hotărât ceva în privința tipării și răspândirii. Întrebat atunci dacă nu cumva dînsul a împărtășit verbal dlui Brote mandatul din partea comitetului de tipărire și răspândire, declară că nu și nici nu știe cine 'l-o fi împărtășit.

Procurorul nu are să pună nici o întrebare.

Un jurat se scoală și zice președintelui că e lucru esențial a se ști dacă acușatul a fost și dînsul cu deputația la Viena?

Barcianu: Cu toate că această întrebare n'are loc aci, totuși răspund că n'am fost la Viena.

Președintele ridică apoi ședința la orele 2 p. m.

(Va urma.)

Procesul Memorandului și studenții bulgari. Din Sofia se scriu următoarele Ligei culturale :

» Funimea studioasă dela școala superioară din Sofia, capitala Bulgariei, intrându-se în zilele trecute, a luat următoarea rezoluție, în adunarea sa generală, ca semn de simpatie pentru cei 25 de acușai români din Transilvania, care stau astăzi înaintea juriului maghiar din Cluj :

Funimea studioasă bulgară :

condamnă faptele fără de lege și neomeneale ale guvernului maghiar față cu acușaii români din Transilvania, trimite înfăcăratele lor simpatii și încurajieri luptătorilor pentru libertatea lor națională.

Voi, care aveți a fi victime izbăvitoare ale libertății naționale, goliți cu tărie păharul amar care vi-l întinde justiția maghiară coruptă.

Această rezoluție luată de tinereimea bulgară fu trimisă prin telegraf la adresa comitetului național, însă biroul telegrafic din Sofia făcând cunoscut studenților că Maghiarii refuză să transmită, la destinație, telegrama lor.

Ziarul bulgar „Camaradul” publicând această rezoluție, o însoțește cu cuvinte călduroase de simpatie pentru poporul românesc.

Liga culturală către deputatul Lueger. Liga culturală din Iași a adresat dlui Lueger, deputat în parlamentul austriac, o telegramă pentru discursul călduros ce l-a pronunțat în parlamentul din Viena, în favorul Românilor asupriți.

Eată textul acestei telegrame :

Dlul Lueger,
deputat în camera Austriei

Viena.

» Amintirea generoasă ne care vocea d-voastre autoritată le-a rostit în stinul camerei deputaților austriaci, în favorul dreptei cauze a Românilor din Transilvania, au umplut inimă ori-cărui Român de cele mai vii sentimente de admirație, stima și recunoștință față cu d-voastră.

Românii din regatul român se socotesc foarte feriți de a găsi în d-voastră, cetățean luminat al mării patrii austriace, un apărător călduros al fraților lor oprimați.

Comitetul Ligei culturale române din Iași se grăbește a vă prezenta admirabilele sale omagi pentru înaltele d-voastre simțăminte de care ați dat o dovadă atât de strălucitoare.

Președintele comitetului
N. Culișanu,
rector al universității din Iași.

Serbarea zilei de 3/15 Mai în capitala României. Ni-se scrie din România că în seara de 3/15 curent mai mulți Români din Transilvania s'au intrunit în restaurantul Mihalea din capitală și au sărbătorit ziua de 3/15 Mai, a 46-a aniversare a memorabilei zi de 3/15 Mai 1848, când 40.000 Români, adunați pe Câmpul-Libertății din Blaj, au jurat :

„Murim mai bine n' n luptă cu gloria deplînd, Decât să fim sclavi cărăși pe vechiul nos pământ.”

Cu această ocaziune s'au ridicat mai multe toasturi însuflețite de cel mai adânc patriotim, pentru reușita deplină a Românilor ardeleni și s'au adresat la Cluj și Sibiu următoarele telegrame :

Dlul Dr. Ioan Rațiu
Cluj.

Copții devotați idealului celor 40.000 din câmpia Blajului, sărbătorind ziua de 3 Mai 1848, vă salutăm urându-vă izbândă.

Comitetul executiv
al sărbătorii de 3 Mai

Redacția „Tribunei”

Sibiu.

Sărbătorind ziua de 3 Mai 1848, nu pregătim a fi cu gândul și cu inima la voi.

Comitetul executiv
al sărbătorii de 3 Mai.

Din liberalismul guvernului maghiar noi însă n'am primit această depeșă și probabil că nici cea adresată comitetului n'a ajuns la destinație — tot din liberalismul guvernului maghiar.

Reptilele maghiare în străinătate. Pe lângă ovreriescul „Berliner Tageblatt” banii din fondul de dispoziție a dlui Weckerle au mai aflat un prieten, adevărat cam obscur, dar în timpuri grele tot soiul de prieteni sunt buni. Înșuşirea obscurității e în cazul de față cu atât mai valoroasă cu cât se poate minți și mai negenat. „Morgen Zeitung” se numește noua reptilie maghiară, e tot ovr-iască și apare la Breslau.

Eată cum dl Weckerle și-a ținut promisiunea a se îngriji ca numai „adevărat” să străbată peste graniță. (Citim din cuvânt în cuvânt unele pasaje din articolul de fond publicat în „Morgen Zeitung” sub titlul „Procesul Memorandului român”, nr. 218 din 11 Mai a. c.):

„Am devia voind să dovedim aici, că Românii, care locuiesc în Transilvania, n'au dreptul să se numească „poporul român”. Închid acum 50 de ani e deabia vorbirea românește, un talmeș-balmeș (kauerwelsch) de ungurește, românește și nemțește... Deabia dela 1848 ei s'au bucurat de oare-care considerație. Li-s'au ridicat școale, în care aveau voe a instrua limba română, și la tribunale puteau ei să folosească.

„Deja astăzi ei gravitează spre București; procesul ce deurge acum care a dat prilegiu la mai multe demonstrațiuni în București sporește primejdia. În Memorandul plin de invective contra Ungariei se pot ceti următoarele :

„Noi sântem fiii unui regat, în al cărui cap rezidează cu înțelepciune și prudență o spiță mândră a Hohenzollernilor, și poporul român, deobligat Regelui seu cu mulțumire și iubire, n'ar putea jertfi de dragul păcii interesele sale de existență și de neam.”

Se poate să minți pe bani într'un mod mai obraznic și mai nerușinat?!

Supărarea cea mare.

Cluj, 16 Mai.

Din toate câte s'au scris în foile maghiare asupra procesului Memorandului, reese mai ales un lucru: „patrioții” sânt grozav de supărați pe acușai, pentru-că ei nu vor să vorbească ungurește.

Măhnirea aceasta au avut-o de altfel aproape la toate pertractările curții cu jurăși. Au plaut suno curvio acușaii români și au stat în temniță cu anii, dar' nu s'au muiat, n'au vrut să renunțe la acest drept al lor. Și vor să mai plătească și o se stee încă în temniță, până-ce jurăși clujeni vor înțelege, că au a face cu bărbați, care mai ales în preajma temniței nu se vor lăsa să fie înfracați ori ademeniți.

Adevărat, că interesul personal al acușailor ar cere să se pună în contact imediat: să se înțeleagă nemijlocit cu jurăși. E vorba însă la asemenea procese de a se susținé un drept național înscris în lege, e vorba să se arete, că — conform legii — Români dacă-s trași în judecată, apoi vor cel puțin să fie duși înaintea unor judecătorești care le înțeleg limba.

Și trebuie se stăruim asupra acestui drept, anume nu pentru-că să beneficiem de densusul noi, cărturarii, cari la urma urmelor cei mai mulți am ști să ne apărăm și ungurește, ci în interesul mării mulțim românești, a țeranilor, care nu știu ungurește, care nu și pot plăti advocat, și toamai de aceea de cele mai multe-ori sânt judecați foarte.. ungurește!

Eată ce nici până aci nu vor să înțeleagă cetățenii Clujului. Căci dacă ar înțelege, lor înșile ar trebui să li-se facă silă de atâtea procese, ar trebui să recunoască chiar numai simplu prin faptul că sânt aduși — la Cluj.

Motive de a ne plânge deci noi avem.

Totuși „Kolozsvár” de azi scrie: Domniiu acușai ar pute să se facă limbii statului concediunea, ca cel puțin să binevoească a înțelege când sânt intrabați ungurește. Răspunsul deie-l apoi românește. Dar' să pună a li-se traduce și întrebările, păcat de vremea perdată.

Adevărat: păcat de vremea perdată. Cine este însă de vină? Noi, care nu facem decât cerem să se aplice legea, ori cei, care prin diferite subterfugii au căutat să pună legea în cuiu, spre marea scădere a majorității acestei țeri... „Kolozsvár” să răspundă!

Noi credem, că ori-cât de guvernamental este „Hindypapa”, ori-cât de mult fine se plutească deasupra curentului kultur-egyel-ist, dar' sovinișmul nu poate să-l întunece judecata până la așa grad, încât să nu recunoască un mare principiu: într'un stat, ori-cât voința majorității cetățenilor s'a împedecat în manifestațiunile sale, în cele din urmă dreptul cel adevărat e cel care din această voință emană. Ear' noi Români, Sârbi și Slovaci vom ca judecătorii noștri, dacă odată judecă în propria lor cauză, — apoi cel puțin să ne înțeleagă limba.

Că ideii de stat maghiar voința noastră fi vine cu supărare?! Se poate!... Dar' stăruind oamenii stăpânirii pe de lături de lege, ajung la ceea-ce au scris și scriu înșeși foile maghiare: în templul justiției se petrec scene, care ne fac să ne credem a asista la spectacolele sgomotoase, care injosesc justiția țerii.

Nu știm care va fi sfârșitul procesului Memorandului.

Ori-cum și ce va fi, din actuala mare supărare „patriotică” putem concluda, că mai ales cu ocaziunea acestui proces s'a dovedit la ce absurdități ajung oamenii când ocolese ori calcă în piciorare legea. Leandru.

Și acum....

Cluj, 5/17 Mai 1894.

De zece zile deurge pertractarea procesului, și precum la început — așa și acum, când comitetul trece din „Hungaria” — la „Redută”, husari călări, săbiile scoase, în sunetul trimbițelor parcurg străzile alungând lumea înlături din cale...

Astăzi un frumos, înalt ficer țeran venit anume la Cluj să vadă membrii comitetului, a trecut pe dinaintea acușailor drumul să-i privească... S'a oprit de o parte, ca cei mulți, dar' polițiștii l-au înghat, mai mulți deodată și l-au dus la magistrat...

Și acum după zece zile de gendarmeria la barierele orașului, să impedece lumea ce ar vré să vină la Cluj pentru proces.

Un țeran a fost mai alaltăieri bătut greu de gendarmii și tenehio, pentru-că a ntezat să spună, că vine pentru proces.

Sala e plină de lume și acum, după 10 zile, după-ce de 2 zile deurge secul interogator, în care tribunalul, procurorul și con — pardon — jurăși, care de care mai sfătoși ceacă a încurca cu întrebări încrucșate.

Galeria e plină și acum de public ales, dame și domni, ce privecv cu paciență, când la acușaii obosiți când la jurăși cinici din cale afară, când, la cei din public, (Maghiari) care nu întrelează a da expresiune patrioticelor lor sentimente revoltate, sau satisfăcute.

Și acum încă — printre palăriile cu flori ale damelor se zăresec jubenele împenate cu pene de cocoș, baionetele gendarmilor. Și acum încă totul deurge prin interpret spre norocul ascultătorilor aproape de a se plictisi. Sânt doi interpreți — precum știți — dar' dl Lehman își ține cu mândrie primul loc. Colegul seu Cosmuța, deși se zice Român, trebuie să recunoască inferioritatea sa în meșteșugul tălmăcirii.

Mai mult. Și acum tot dl Lehman este nota veselă a pertractării. De i-s'r pute prinde glasul în telefon ar fi o prețioasă reliquie a timpurilor „liberale maghiare” pentru zilele mai bune ce trebuie să vină.

Să-l auziți cum începe dnsul în mezzo-sopran, și continuă crescendo... cu scărțăituri picate...

„Ei bine — domnule! „Sunteți întrebați... din partea domnului... proto-fiș-cal: că...”

Câteodată însă dl Lehman își uită de proverbul vechiu, de care ca interpret pentru limba română n'ar trebui să-și uite: „ne ultra...!”

Atunci anume, când el interpretează cuvintele seci și răci ale procurorului, pare-că dnsul ar fi domnul procuror, sau cum dnsul zice: „proto-fiș-cal” — așa de cu foc vorbește, atăta oratorice desvolaltă.

Publicul maghiar și acum într'a 10 zi se interesează mult de acușai și la sfârșitul ședinței sânt pline stradele. Mai ales părintele Lucaci le atrage mult atențiunea.

De s'ar opri și numai pentru un moment pe stradă e încunguirat îndată, ca de vespi, care îl înțapă — cu privirile adecă l'ar înțepa dacă... Numai cât părintele Lucaci trece mândru, cu fruntea ridicată, înainte purtând în mână un teanc de acte așezate toate într'o broșură, pe ale cărei table verzi ca titlu se cetește: „Memorandul”!

Presa germană despre noi.

Avem de nou plăcerea a constata interesul cel mare ce-l poartă presa din Germania cauzei noastre. Trebuie să ne imbuocure aceasta cu atât mai mult, fiindcă și noi trebuie să dorim ca mai ales în Germania, puterea hotăritoare și normativă în tripla alianță, opiniunea publică să aibă ocaziune a se lămurii despre importanța cauzei române. Presa Germaniei, mai puțin ovreită ca a altor state, e și mai puțin accesibilă ispitelor birourului de presă maghiar, care împintenat de șeful seu prim-ministrul Weckerle, caută pe toate cărările să străbată rîndurile, dar' cu puțin succes.

Astfel „Frankfurter Zeitung”, unul dintre cele mai însemnate ziare germane, care adese-ori s'a pus în serviciul Maghiarilor, a fost mai ales și de astă-dată căutat de ei. Dar' se vede că prea mult s'a cerut, căci numitul ziar într'un prim articol, care se ocupă cu stările din Ungaria, denunță Maghiarilor prietenia tocmai din cauza tratamentului cu Români.

Eată cum se pronunță numitul ziar altcum ovreesc și maghiarofil (nr. 129 din 10 Mai a. c.):

... Chiar Maghiarii nepărtinitori recunosc, că agitațiunea Românilor, care se ilustrează prin procesul ținut la Cluj al Memorandului, nu constituie pentru Ungaria vre-un mare pericol. Ceialaltă Maghiari, se înțelege, presentă lucrurile ca-și-când agitația ar fi o bombă cu dinamită, care ar pute arunca în aer în ori-ce clipită statul, și pentru aceasta ar trebui ca asupra agitatorilor să cadă cea mai extremă asprime a legii. Dar' acesta e numai un pretext, cu care anumite cercuri maghiare voesc să-și scuseze și împodobească rēul tratament de care sânt împărțite celelalte naționalități și mai cu deosebire Români. Nu un altul mai de puțin importanță decât chiar actualul ministru de interne Hieronymi a declarat în o ședință publică a camerei, că Români ar fi având motive de a se plânge, dar' el a adăugat, că abia atunci va pute înlătura nemulțumirile lor, când se va fi săvrșit reforma administrativă, adecă după-ce se va fi introdus administrația de stat și se va fi smuls din mâinile volniciei nobilimii maghiare. Din partea lor Români au declarat de repețe-ori, că nu urmăresc deslăpirea de Ungaria, ci cer numai să li-se îmbunătățească situația înlăuntrul Ungariei. S'ar crede că între astfel de împrejurări s'ar pute ajunge totuși la o bună înțelegere. În loc de aceasta se aruncă în sarcina conducătorilor un fel de proces de înaltă tradare. Pentru-ce? Ei au voit să predee „Împăratului Austriei” un Memorand asupra plângerilor lor și au declarat în acest Memorand că nu voesc a recunoaște unirea Transilvaniei cu Ungaria O uriașă crimă! A te adresa Monarhului, a-i da cu acest privilegiu un titlu care i-se dă în întreagă lumea, — să fie faptă punibilă?

Și earăși punibil să fie faptul, că Români nu vor să recunoască transacția dintre Transilvania și Ungaria? Ori n'au auzit Maghiarii nici-odată, că în Franția a existat un mare partid, și în parte există încă și azi, care nu recunoaște republica, ba o chiar combatte neîntrerupt, fără-ca acel partid să fie bătuit din pricina aceasta de procese pentru tendență. Nu știu Maghiarii, că în Germania există un partid așa numit al dreptului, care atacă pe față transacția dela 1866, fără-ca să fie acusat pentru aceasta cu înaltă tradare? Credem, că ceea-ce își pot îngădui Francezii și Germanii, libertatea pentru o opoșiune cu drept acordat de stat, cătă vreme această opoșiune se pronunță numai cu cuvântul și în scris, aceasta ar pute-o îndeplini și Maghiarii. Dar' Maghiarii arată, că Români privecv cu tot dinadinsul peste hotare și se gândesc la o desfacere de Ungaria și în faptă. Dacă într'adever astfel stă lucrul, atunci Maghiarii au un excelent mijloc pentru a împiedeca aceasta fără volnicie și spre mulțumirea generală. Ei n'au decât să se îngrijască, pentru-că Români din Ungaria se se găsească mulțumiți în patria lor. Atunci nu le va trece prin gând să dorească o altă stăpânire și alte stări de lucruri. Nu s'a auzit nici-odată, că locuitorii Tessinului să se simță atrași de Italia, ori Genevezi spre Franția și să fie în contra Elveției, în care se găseac mulțumiți; nu s'a auzit nici-odată la acestia despre „înaltă tradare!”

Durere, dar' lucruri de felul acelorora, care se petrec acum la Cluj, sânt potrivite a compromite simpatiele, de care în multe alte privințe Maghiarii sânt vrednici. Nu ne șfiiim de a spune pe față acest lucru.”

Maghiarii bat cu vehemență și la ușa guvernamentalelor „Die Post” și

„Vossische Zeitung”. Ambele și publică dări de seamă mai lungi despre situația Românilor din Transilvania, tendențioase fără îndoială, însă le însoțesc cu destule semne, pentru-ca cetitorii să înțeleagă că sânt întemeiate pe relațiuni oficioase maghiare. Ziarele dela sine nu adaugă nici un cuvânt contra Românilor.

De altă parte „Kreuzzeitung” publică de nou (numărul 215 dela 10 Mai) date și aprețieri mai lungi despre cele petrecute la Cluj.

De asemenea „Dresdener Journal” într'un prim scris în cunoștință de cauză (nr. 215 dela 10 Mai) oprește străbătarea minciunilor birourului de presă maghiar.

„Posner Zeitung” publică și ea un prim-articol (nr. 320 din 10 Mai), pe care aflăm de bine a-l presenta în nrul de mâne în tot cuprinsul seu cetitorilor noștri.

Adrese de aderență.

Subscriși locuitori români și cetățeni alegători din comuna Șieștilor, comitatul Sătmarului, cercul electoral Baia-mare, dimpreună cu toți frații noștri de o părere cu noi, cu soțiile noastre, față cu procesul ce s'a pornit în contra fruntașilor noștri naționali, declară sărbătoresc următoarele:

a) Noi cu toții simțim și ținem una cu comitetul național român din Transilvania și Ungaria, aprobăm toate faptele lor îndreptate spre binele țerii, spre întărirea înaltului Tron, al iubitelui nostru Domnitor, spre înaintarea poporului românesc, în cultură și bunăstare și spre înfrățirea tuturor popoarelor, care alcătuiesc această țeară.

b) Fiindcă plângerile noastre, precum și cererile poporului românesc din Transilvania și Ungaria sânt depuse în Memorandul națiunii române.

Prin aceasta mărturisim, că acel Memorand e și al nostru în toate proiectele sale, aprobăm subșternera lui la înaltul Tron și dăm toată încrederea noastră comitetului național, pentru lucrarea ce a făcut ca cererile cuprinse în acel Memorand să se și aducă la îndeplinire.

c) Procesul pornit în contra comitetului național este o prigonire pornită în contra întreg poporului românesc, și fi rugăm pre fruntași noștri conducători ca fără de frică să păsească înainte în lupta sfântă pentru dobândirea dreptului poporului românesc și fi încredințăm, că noi pururea una sântem cu ei.

Iov Ciora, Dumitru Cionte, Andrei Ciora, Dumitru Rad, George Rad, Pantilimon Rad, Nutiu Buticasiu, Georgiu Buticasiu, Mihaiu Bele, Pavel Abraham, George Viman, George Ciocotisan, Danila Andreica, Pavel Pricop, Danila Todora, George Ceonte, Grigorie Tupița, Todor Timar, Nicolae Berteleian, Danila Cionte, Vasiliu Abrihan, Georgiu Ciora, George Ciocotisan, Griga Pricop, Șimon Demian, Irinie Cionte, Nutiu Terișe, George Horvath, Onutiu Sabados, George Sabou, Vasiliu Terișe, Mihaiu Tija, N. Abriham, C. Vilman, Ștefan Bertelan, Alexă Bonto, Gr. Dobricean, Nuțiu Sabados, I. Ciocotisan, Costan Ciocotisan, Mihaiu Chișiu, George Ciocotisan, Gavriil Ciocotisan, Alexandru Ciocotisan, Iacob Sabou, Dumitru Sabou, Nuțiu Abraham, Avram Horgoșiu, Dumitru Abraham, Chirilă Breban, Mihaiu Tupița, Andreiu Trislopan, Moise Abrihan, Vasile Abrihan, Mihaiu Tențișiu, Alexandru Terișe, Alexe Iui, Nicolae Ciocotisan, Onuțiu Bârda, Nicolae Ciocotisan, Ioan Pop, Grigă Czinege, Dănilă Horvath, Dănilă Bonto, George Cadar, Alexă Vidican, Dumitru Vidican, Mihaiu Breban, Avram Breban, Vasile Czinege Ionaș, Vasile Czinege al Nuțului, Costan Pricop, Andreiu Abrihan, Dumitru Abrihan, Ilie Abrihan, George Czinege, Nuțiu Czinege, Iacob Gașpar, George Chirție, Dănilă Ciocotisan, Ilie Czinege, Dumitru Czinege, Petru Czinege, George Czinege, Dumitru Toduțiu, Zacharie Andreica, Mihaiu Vidican, Dănilă Czinege, Martinian Czinege, Nuțiu Czinege, Irinie Czinege, Demian Bonto, Dănilă Czinege, George Bonto, Dumitru Bonto, Nuțiu Czinege Miha, Petru Ciocotisan, Nuca Ciocotisan, Nicolae Czinege, George Czinege, Mitru Bertelan, Gavrilă Bertelan, George Abrihan, Alexandru Bud, Alexiu Pop, Nuțiu Czinege, Nuțiu Bud, Antoniu Czimerman, Gavrilă Terișe, Gavrilă Bud, Alexă Silaghi, Dumitru Horvat, Vasile Terișe, Ștefan Terișe, Griga Terișe, Chirilă Tențișiu, F. Bertelan, N. Butica, P. Bud, Alexandru Bertelan, Pantilimon Buruian, George Chișiu, Teodor Silaghi, Petru Poduțiu, Gavrilă Czinege, Gavrilă Bertelan, Antoniu Murășan, Tanasie Damacasiu, Dumitru Tențișiu, Danilă Czinege, George Bertelan, Chirilă Breban, Teodor Czinege, Dumitru Czinege, Pavel Murășan, Costan Chișiu, Dănilă Czinege, Onuțiu Abrihan, Nicolae Bonto, Onuc Czinege, Chirilă Bonto, Onuțiu Botosiu, Ioan Țințar, Pavel Breban, Onuțiu Terișe, Georgiu Bonto,

Gavrila Tentiș, George Abrihan, Gavrila Tentiș, Nuțiu Tentiș, Costan Andreica, George Andreica, Vasiliu Priop, Alexandru Butica, Danilă Buticașu, Ioan Bocotiașan, Petru Viman, Andreu Abrihan, Costan Gaspar, Ilie Dipsie, Chirila Bud, Gavrila Timerman, Pavel Timerman, Ioan Marc, Antoniu Horgoșu, Chinte Nuțiu, Teodor Todora, Griga Czinege, Avram Czinege, Andreu Chișu, Griga Bertelan, Pavel Ciocotiașan, Griga Bâda, Simion Czinege, Pavel Ciocotiașan, Vasiliu Ciocotiașan, Petru Butica.

Manifestațiuni

pentru
membrii comitetului partidului național.

Din Nordul Transilvaniei.

Dej, luna Maiu 1894.

Primirea membrilor comitetului partidului național român în Dej s'a făcut într'un mod demn și maiestos.

În 4 Maiu 1894 am așteptat pe vicepresidentul George Pop de Băsești, pe Dr. Vasile Mucaci, secretarul dela Șeștești, pe Dr. Gavril Tripo, avocat dela Bistrița și pe Gerasim Domide, paroh dela Rodna, ca membri ai comitetului partidului național român, care aveau să treacă pe aici la pertractarea finală defăptă pe ziua de 7 Maiu la Cluj pentru susținerea și răspândirea Memorandului dus în Maiu 1892 la Împăratul și Regele Francisc Iosif.

Cu această ocaziune însă nu au sosit dnii G. Pop de Băsești și Dr. V. Lucaci, căci au trecut cu o zi mai înainte.

Pe cei sosiți dela Bistrița, cărora s'au alăturat din loc și Dr. Teodor Mihali, membru al comitetului partidului național în fruntea alor 400 de Români sosiți din giur cu preoții în frunte, venerabilul și veteranul luptător dl. avocat Gavril Man i'a întimpinat cu următoarea vorbire:

Vă salut cu bucurie sufletească văzându-vă sănătoși, viguroși și rezoluți pornind pe calea, pe care aveți a continua lupta pentru sanarea ranelor poporului român, și reacțiunea drepturilor politice naționale, de care ilegalmente au fost desbrăcați, deși acelea s'au basat pe legile țării sancționate de Maiestatea Sa Împăratul și Regele încoronat. Poziția d-voastră, domnilor, e plăcută și consolătoare, deoarece ce d-voastră sînteți mandatați și numai din comitatul Solnoc-Doboca a lor 166.800 de suflete, la al căror mandat veți puteți cu liniște și încredere provoca; și daea ca mandatarii ai poporului cu luptă între marginile legii constituționale ve să succedă a satisface dorințelor și postulatelor drepte cu rezultatele reperate, atunci poate veni timpul ca și poporul român să se pronunțe: că „*extra Hungariam non est vita*“.

Ear' prudentă politică a guvernului încă pretinde: că voi de transgresiunea legii ce vi-se impută, că ați călcat-o prin subșterneria Memorandului la Donmitorul Încoronat ca factorul suprem al legislațiunii, și prin răspândirea aceluia, cu care v'ați dat seamă de pașii întreprinși — să fiți achitați.

Dar' de cumva peste așteptare totuși ați fi pedepsiți, să fiți încredințați ca mandatarii ai poporului, că aceasta precum toată suflarea românească în solidaritate depină va lua parte nu numai la bucurie, ci și la suferințele voastre, așteptând dară ca lupta începută să o continuați până la sfîrșit, căci poporul mai bucură vrea moarte totală decât să sufere moarte națională prin sugrumarea și scurtarea drepturilor naționale în limbă, biserică și școală, deci „să trăiți“. La care poporul a strigat cu însufiețire mare „așa este“, „să trăiască“. După aceasta dintre damele române înfățișate, cam vre-o 30 la număr, în costum de serbătoare și în parte și naționale, trei domnișoare predară fiecăruia din ablegați câte un buchet frumos de flori, după care dl. Gerasim Domide răspunde la vorbirea venerabilului luptător Gavril Man, cu demnități și resignațiune.

Un martor ocular.

Sinodul eparhial din Arad.

— De pe galerie. —

Noua situație ce ni-s'a creat a dat și sinodului de estimp nouă fisinomie. O ceată de tineri dela fire, și bătrâni întineriți s'au întrunit ca să intre în luptă pentru legea străbună. Aceasta este signatura zilei din 6 Maiu, premergătoare zilei celei mari din Cluj și Budapesta.

Sub impresiile zilei mari din 7 Maiu sinodul Duminecă face ovațiuni arhierieului pornitor în luptă pentru biserică; ear' afară de sinod „cei cu inima română“ pretrec binecuvântând pe cei-ce pleacă la luptă pentru națiune în Cluj.

Duminecă s'au ținut ședințele de verificare și constituire în comisuni și apoi ședințele ulterioare se suspendă până Mercuri după amezii pe când se speră să se poată reîntrona episcopul.

Mercuria a sosit cu toate nepăsturile sale din Cluj și Budapesta, dar' fără episcop însă mai virtos cu membrii care fuseră la Cluj și se reținuseră ca să nu scape sinodul. Așa s'a redeschis sinodul sub presidiul Precuvioșiei Sale archimandritul și vicarul episcopesc Iosif Goldiș cu apendicele seu oficioual protosinel Auguștin Hamsea, în mare ținută călugărească. La ordinea zilei erau patru alegeri dificultate, una a apostatului

Ioan Beleş și trei, bag-seama numai din întemplantare a familiei Bocșan, dar' raportorul comisunii verificatoare bag-seama și acesta numai din întemplantare membru al familiei Bocșan, căci regulamentul zice expres că rudenile celor protestați nu pot participa în comisiunea verificatoare, o declară că nu e gata cu referada și basta. Dr. George Popa ca membru în aceeași comisie o declară și arată cu scrisori că da, comisia a trecut peste verificări, și așa basta. Sinodul silește pe Ceontea să abdică din comisiune ca înrudit, Ceontea nu vrea, așa s'a făcut dimineață și seară ziua una, una care a costat două sute și atâția florini diecesii și basta.

Bine înțeles pușorii s'au pus pe obstrucție până va veni toiagul mântuirii.

S'a făcut apoi și Joi. Sinodul se pune în poră, nu merge mai departe până nu face verificațiile. Se începe dară cu verificarea apostatului deputat Ioan Beleş. Nemilosul Dr. George Popa îl uscă cu canoanele, profesorul Ceontea se face prost, că nu-i în curat ca căsătoria civilă din România, și de aceea nu poate osândi pe soțul seu de principii, dînsul susține compatibilitatea păgânocreștină, până nu vine apoi un „ehrlicher Mackler“, tainicul Dr. Lazar Petco cu propunerea motivată din pantece, că se să subștearnă afacerea la sinodul episcopesc. Pușorii mântuiți de impas, primesc șiretlicul cu sinodul episcopesc, cu majoritate de două voturi, 22 de voturi erau pentru absoluta neverificare, și 24 pentru comedia cu sinodul episcopesc. Astfel Beleş tot nu se verifică *pro tempore*, dar' se subșterne afacerea la sinodul episcopesc pentru rezolvarea canonică. E treaba sinodului episcopesc să-și afele acum și el vr'un parafuș pentru apostasia dlui Beleş, ori să-i cânte vrednic este, dacă cumva sfetnicul Dr. Lazar Petco nu va schimba și tipicul arhieresc cu un alt *Genie-Streich*.

În cerul Ginlei a maiorisat Dr. Lazar Popovicu, tînărul doctor, pe bătrânul jude la tribunal Vasile Pagubă, ce după priceperea rudeniiuile sale sufletești și trușetei trece de catastrofa națională, căci vorba lor, toate câte s'au făcut în Arad printr'insul s'au făcut. Comisia cu pricina propune nimicirea alegerii, sinodul însă o aprobă și verifică pe Dr. L. Popovicu. Așa scapă sinodul de pagubă estimp.

În cerul preoțesc Tinca a maiorisat diaconul Nicolau Diamandi, nepotul marei fundator Zsig, pe preotul din Micherechi Nicolau Roxin, ruda dlui Pagubă și a sfetnicului dinlăuntrul Ignatie de Pocioviște. Oamenii părintelui Roxin încă au protestat alegerea. În lipsa motivelor însă s'a adus ca gravamen contra persoanei lui Diamandi niște daraveri ce le-a avut dînsul la anul 1883 ca student în Pesta cu alt student al căruu nume din motive binecuvântate îl rețac și care daraveri mai garnisite și cu proaspete i-se imputau drept disqualificatoare pentru înalta treaptă a deputăției sinodale. Când însă după o discușiune înverșunată ajunsesse treaba la vot, referentul Ceontea, ruda lui Roxin, o ia la sănătoasa cu acte cu tot, după dînsul vicarul și apendicele lui și fug de vot ca de bată-l crucea, ear' sinodul rămâne la scumpele draperii cu care dl Lenger decorează sala seminarială.

A sosit apoi și sfânta Vineri. Viguroșul nostru episcop în butul osteneților din Budapesta și călătorilor de noaptea, sosind dimineața la 6 ore la Arad, la 9 ore e deja în sinod. Sinodul l'a primit cu binemeritatele ovațiuni și earăși își ia fața serbătorească de Duminecă. Purcede apoi la ordinea zilei, la verificarea din Tinca.

Pușorii acum sînt de cătră pădure, încep a lărmi și insulta, și bietul Diamandi era să fie răsătigit moralmente, dacă oamenii de inimă nu gândiau la D-zeu și la soartea unui om tînăr. Așa s'a întemplant de a fost verificat părintele Diamandi. Vorba e că părintele Diamandi aspiră la protopopiatul vacant al Tinței și acolo încă e contracandidatul părintelui Roxin, de aceea trebuia să moară ca pe ruinele lui să se realizeze scopuri particulare familiare. Christos a învătă să ne iertăm unii altora greșelile, de aceea era stranie morala răsunării într'un areopag creștinesc. Dar' s'a întemplant și acum să ne iertăm unii altora. După amezii s'a ținut ședința, așa s'a făcut dimineață și seară o ziua una, costând alte două sute și atâția florini diecesii.

S'a făcut ziua și Sâmbătă, dar' comisiunea verificatoare tot nu era gata cu alegerea din Arad, căci matematica lui Ceontea tot nu ajunsesse să demonstre că 46 este egal cu 378, adevă în ce chip cele 46 voturi câte s'au dat aievea în Șeitin la scrutinu, s'au metamorfosiat în 378, și nu aflase cum acum s'ar pute metamorfosa cătră deputați ori expeda la gardul mutului.

Astfel vrînd-nevrînd a trebuit sinodul să treacă la obiectul propriu. În ședința anterimeridiană s'au cetit rapoartele bisericesti ale ambelor consistoare, cu obicnutele lor date statistice mult-putin mulțumitoare. Părintele Mangra a mai slevat și nazarenismul amenințator, de care rapoartele uitaseră să bantue biserică, și ședința s'a terminat.

Rapoartele birocratică așa zicînd furisate printr'o scurtă ședință vădese cel puțin incoștientă gremiului de mărirea datorișelor, pe care ar avé să le împlinescă în fața goanelor bisericesti cunoscuté astăzi sub titlul de „Kulturkampf“. Prea are aparență epigramă lui Eminescu: mici de inimi și mari de patimi.

Și fiindcă matematica lui Ceontea tot n'a putut rezolva diferența dintre unitățile matematice și unitățile morale, sugerate de dl Dr. George Popa în comisie, după amezii ear' s'a ținut ședință, ear' o bună parte a deputăților vîzînd acum și o ședință meritorială, zisu-și-au cu dreptul Simeon: Acum slobozește pe robul tău, stăpâne, că vîzură ochii mei mîntuirea, și se reîntronsă la ale lor. Așa s'a făcut dimineață și seară o zi, — cu două sute și atâția florini în cărca diecesii.

În sfîrșit a sosit și sfânta Duminecă, obstrucția s'a terminat. Cei cu musca pe căciulă credeau să străbată acum cu un „schlager“ prin rândurile rărîte sinodale.

Precedențele alegerii din Arad sînt cunoscute. A insinuat protest bărbății de încerdere din cele mai mari cinci comune și pe deasupra alegătorii din Șeitin, care nu știau cum în vreme de opt zile au puiat 46 de voturi 378. Cei din Mândruloc și Ciur au făcut ca și porcii în cucuruz, numai popă să-și capete. Și acum aceea ce n'a putut rezolva unitatea matematică a lui Ceontea, a rezolvat unitatea morală a Drului G. Popa, sinodul nu verifică nici pe fiscul consistorial Petru Truța, nici pe ficiorul protopopului Bocșan, ci ordonează investigație în cauză. Apoi se trece la senatul școlar.

După amezii se continuă rapoartele școlare ale ambelor consistorii. Din aceste rapoarte apare că guvernul a scos 92 de învătători din post sub cuvînt că nu corîspund calificățiunii prescise de lege. Pentru acestia se institue un curs de 6 săptămîni pe timpul ferilor.

În fața ingerențelor guvernului, sinodul alege o comisiune care să facă Memorand la guvern despre abuzul ce-l fac inspectorii școlari cu ocazia cercetării școalelor noastre și prin pretensiuni, care peste scusarea legii, bună-oară ca și ingerența inspectorului din Arad, care acum în contra legii examinează și clasifică singur și ungurește din limba maghiară, istorie și constituție, prin care candidații nostri, grație slăbiciunii comisunii examinătoare care n'a protestat la timpul seu, au ajuns la discrețiunea inspectorului regesc. S'a ales o anchetă pentru censurarea cărților didactice. O altă comisiune pentru a apăra drepturile bisericii asupra fundățiunii Teodor Pop, contestate de guvern. Inspectorii școlari se obligă a visita cel puțin de trei-ori pe an școalele și se institue o inspecțiune generală asupra școalelor diecesane. Dispoziții pentru propunerea în institut și într'un curs practic a horti-pomi și apiculurii. Școala de fete din Arad să se organizeze. Mai e și un nostim conclus, adevă: să se sistematizeze la institut, pe lîngă puterile didactice și pe lîngă mijloacele materiale de până acum și un al patrulea curs preparandial, par'că profesorii sînt de cauciu să-și poți întinde cum vrei. Vechia dorință a Bănățenilor de a institui în Timișoara un consistor pentru părțile bătănețe a rămas earăși în ciur, consistorul din Arad încungiură rezolvarea ca și pisica păsatul ferbinte. S'au instituit și două stipendii pentru elevi la școalele militare. S'au făcut îngrijiri pentru ameliorarea salariilor învățătoresți și pentru mai buna cultivare a cîntărilor bisericesti.

A costat și această zi de dimineață până seara două sute și atâția florini, dar' s'a și plătit, a fost cea mai rodnică zi.

Luni, înainte de amezii s'a pertractat „hop în galop“ rapoartele epitropesți despre averea diecesii noastre, sau mai bine zis s'a cetit, și a făcut tot omul ca piticul de frică să nu se mai lungească sesiunea, căci se gătașe acum și merindea și schimburile. Numai părintele Gurban a riscat o obiecțiune la manipularea fundățiunii Paffy din Buteni, cerea adevă cuitanțele, un murmur de nerăbdare și un aspru „halt's Maul“ l'a clarificat însă că caravana merge înainte.

Tot în acea jumătate de zi s'a făcut și restaurarea consistoriilor. Cu puțină schimbare consistorul a rămas precum a fost. Părintele Ciora din Micalăca a rămas însă afară, și precum vîd încă nu s'a întors lumea din țitini, precum se susținea acum trei ani. Consistorul va fi dar' fără Cioră în par.

Dl Dr. Lazar Petco și aici în două luntri, care se ajungă cu apusul în luciul ape. Anume circulau două liste, dînsul era și pe una și pe alta, dar' în diferite senate, și așa s'a pomenit ca pupăza pe colac în senatul școlar, din senatul episcopesc, unde era mai nainte și unde i-se și potrivește locul.

Nu știu cum s'ar socoti această întemplantare după unitățile morale ale domnului Dr. George Popa.

Acum să resumăm: A costat sinodul de estimp 9 zile și peste 2000 fl. bani diecesani, plus ce au mai cheltuit deputații din ai lor. Va zice cineva că aceasta e o enormă

risipă de timp și de bani. În parte este așa, comedia verificărilor într'adevăr a fost o risipă de puteri morale și materiale, dar' rămâne instructivă, căci într'insele s'au cristalișate forțele morale ale sinodului, care au pus frîu tendențelor distructive în biserică. Altcum păcatul acestui punct disonant zace asupra aceluia care au trimis și adus atari elemente nedemne în sinod. La tot cazul e straniu lucru ca fiscalul consistorial ca și custodele legii să se prezente în sinod cu credențional necurat. Și dacă aceste excese au și subtras timpul fisis, pentru o mai temeinică tratare a părții obiective, din cuvintele și faptele din toată mișcarea și răsularea deputăților sinodali a transpirat un singur gând și dor: mărirea neamului românesc, și căștigul moral este mai moral decât perderile, căci aici s'a confirmat unitatea acestui sublim gând și dor. Preasfinția Sa poate fi mândru, că întrunește în sinodul seu o pleiadă de oameni cum sînt reprezentanții bisericii viie din Arad, căci capetele ridicate poartă lumină, cele plecate întunerecul, și întru lumină este vieață, precum în întunec moarte — aleagă-și.

Criticul.

CORESPONDENȚA „TRIBUNEI“.

Veneția-inferioară, 4/16 Maiu.

(*Inchisițiuni nocturne*). Deși interesat în cauză, dar' declar dela început, că „*sine irra et studio*“ vreau de dau publicității următoarea faptă demnă de Tatarii din Asia, comișă spre rușinea secolului al 19-lea de gendarmii stăpînarii maghiare într'un stat pretins constituțional, în care, după-cum susține cu atăta nerușinare presa jidano-maghiară, ca în nici un alt stat constituțional din Europa nu se respectează legile, libertatea și egala îndreptățire între naționalități. Voese a o da publicității, ca să vadă Europa cultă cum se respectează.

Eată fapta comișă de gendarmi în toată nuditatea ei.

Joi noaptea spre Vineri, în 10 spre 11, pela orele 11 din noaptea s'au prezentat în comună 4 gendarmi, ducîndu-se la primarul Nicolae Stoica Andriș, pe care l'au sculat din somn și l'au provocat să deschidă ușa. Întrînd în casă, dacă nu spune adevărul, l'a provocat să spună amenințîndul ca pe un servitor, că-l leagă că ce adunare au ținut preoții cu poporul Duminecă și Luni, în 6 și 7 Maiu 1894, și că ce fel de preoți aveți în comună, și că dacă are vr'o hîrtie compromișitoare, să o dee afară. La acestea primul li-a răspuns: că el știe, că avem preoți de omenie, și că n'are nici o hîrtie compromișitoare, și că preoții n'au ținut nici o adunare. După aceea gendarmii eșind dela primar s'au dus la epitropul Iosif Comanici, pe care asemenea scandalul din somn și întrînd cu forța în casă, spăriindu-i familia l'au întrebat, că fost-a la Cluj? și că are vr'o hîrtie compromișitoare? Ținut-a părintele adunare cu poporul Duminecă ca să vă trimită la Cluj și Luni ținuta slujbă? La ceea-ce epitropul a răspuns: am fost la Cluj și mă duc și în Pesta pe banii mei, cine are să mă oprească? Părintele n'a ținut Duminecă nici o adunare, Luni nu știu să fi ținut slujbă, fiind la Cluj, și că n'are nici o hîrtie. După-ce l'au răscolit niște obligațiuni și l'au căutat prin buzunar, au eșit nerușinații dela el și s'au dus la cassarul comunal Samoil Comanici, și dela acesta la membrul comitetului Nicolae Cornia Cristurean, pe care sculându-i din pat și întrînd cu forța în casă, l'au întrebat ca și pe epitropul Iosif Comanici. La acestea cel din urmă li-a răspuns: am fost la Cluj și am și o hîrtie, care am căpîtat-o din Cluj dela un domn tînăr. Gendarmii luându-i hîrtia l'au escortat între baionete și au venit cu el la mine în vizită pela 2 ore din noaptea căci așa se face visita în statul maghiar din partea gendarmilor în secolul al 19-lea, al luminilor, ear' pentru ei al întunerecului! Venind la mine și bătînd în fereaștră, m'am sculat din pat, provocîndu-mă să le deschid ușa, să intre în casă. Li-am răspuns că aceasta nu o pot face noaptea, cu atăt mai virtos, că preoteasa mea este bolnavă de o săptămîni și se spărie atît ea cît și copiii. Înzadar însă, căci „sila e cumplită“, m'au amenințat că strică ușa, de nu le deschid, zicînd că au ordin dela pretură să facă aceasta. Crezînd că au vr'un ordin, li-am deschis ușa, zicîndu-le să rămînan în antîșambur și se aștepte până mă îmbrac, dacă au ceva cu mine, și să nu intre în odaia unde dormia preoteasa bolnavă și copiii. Înzadar însă că, nerușinații au intrat și în odaia, spăriîndu-mi atăt preoteasa cît și copiii!

Întrînd în casă l'iam întrebat, că dela cine au ordin a veni noaptea la mine și a-mi spăria familia, la ceea-ce ei au răspuns, că au ordin dela pretură, nevoinđ însă să-și arete și că sînt gendarmi și gendarmii umblă noaptea! Da, umblă noaptea la hoși și la tîlhari, dar' nu la preoți! li-am răspuns. Într'aceia provocîndu-mă să le spun dacă

am ținut slujbă Duminecă, ori Luni pentru „Memorand“, li-am răspuns, că ca preot sînt îndatorat a ține slujbă, în toate Duminecele și sîrbătorile și astfel Duminecă am ținut slujbă și m'am rugat să ajute Dumnezeu dreptății!

M'au întrebat apoi, de am vre-o hîrtie din România. Li-am răspuns că am un apel, nu știu însă de unde l'iam primit prin post. Luându-mi apelul m'au provocat să merg cu ei la Șercaia. Eu liam răspuns cănu e de lipsă să merg cu ei, căci le garantez prin primărie că merg dimineață de bunăvoie, de am comis vr'o crimă. Nerușinații n'au voit însă, căci se temeau, ca nu cumva făcîndu-se ziua și seculându-se oamenii să se întemple vr'un scandal, pentru care de bună-seamă, ei erau răspunzători, ear' nu eu, și astfel abia conezîndu-mi a da ordin servitorului a prinde caii la caruță, am fost escortat între baionete la Șercaia, fără de a avé ordin special de a escorta pe cineva! În Șercaia am fost deținut în casarma gendarmilor până la 3 ore p. m., sub pretext de a lua protocol cu mine.

Numai după 3 ore p. m. am fost predat judecătoriei reg. cercuale, care luând protocol cu mine, în urma raportului buhierului de gendarmi m'a pus pe picior liber neafînd nici o agitație în hîrtia menționată și astfel nerușinații de gendarmi au rămas de rîs.

Vă întreb acum, perciunaților dela presa jidano-maghiară, cine agită poporul și conturbă liniștea personală a cetățenilor pacnici? noi preoții, sau gendarmiera, care umblă noaptea și spărie familiile cetățenilor români, pacnici, leali și supuși Tronului! Într'adevăr, în astel de timpuri, e greu de a mai menține ordinea în popor, dacă gendarmeria fi conturbă noaptea în sanctuarul familiei! Totdeodată nu-mi pot explica nepăsarea dlui prim-pretor român din Șercaia, care știind că n'a dat ordin gendarmeriei, ca să exorțeze pe cineva, și încunoștințat fiind din parte-mi, mijlocit, că eu contra legii sînt deținut de gendarmi, n'a dispus cel puțin ca să fiu predat mai curînd judecătoriei, să mă judece de sînt vinovată! ceea-ce a făcut-o mai tîrziu înșasi judecătorul cercuală.

Sapient's satis!

Virgil Pop, parochul Veneției.

Adunarea dela Alba-Iulia revocată!

„Unirea“ din Blaj, în numărul seu cel mai nou, publică în cauza meetingului ce biserică română greco-catolică din patrie era să-și țină la Alba-Iulia pentru a protesta contra reformelor bisericesti ale guvernului, următoarea:

Încunoștințare.

După-ce casa de sus a reieptat proiectul pentru căsătoria civilă obligatoare, și după-ce se sperează, că-l va reiepta și a doua-oară, — adunarea convocată pe 21 Maiu anul curent la Alba-Iulia în cauza de mai sus se amină, — ceea-ce prin aceasta se aduce la cunoștința celor în vizați spre orientare.

Blaj, 12 Maiu 1894.

Convocătorii.

Dela Cluj.

(Prin fir telegrafic.)

Cluj, 18 Maiu n.

Ședința se deschide la orele 8 și 20 minute dimineața. Se continuă înterogatorului. Ascultați din nou Dr. Răjiu, D. Comșa și Dr. Barciuanu. Totul se învîrte pe lîngă declarațiunea dată de Brote. Se cearcă contraziceri în fașuni. Albini absent, e bolnav. Ședința durează.

Au mai fost ascultați încă Nicolau Cristea, Patriciu Barbu, Dr. Teodor Mihali, Dr. Gavril Tripo. Ținuta tuturor a fost foarte demnă. Tripo mai ales s'a purtat bărbătește. La adresa lui Cristea încă în sală au răsunit strigăte de „*Să trăiască!*“ Președintele a amenințat cu închisoare de 8 zile pe cei-ce vor mai conturba liniștea. Lui Tripo i-s'au făcut pe stradă ovațiuni. Ședința se încheie la orele 2 d. a. Proxima ședință dimineată la 8 ore.

Redactor responsabil: Alexandru Dordea. Proprietar și editor: T. Liviu Albini.

Recunoscut ca cel mai bun și mai sănătos

adaus
la cafeaua de boane.

Sel. Kneipp

Recomandat de autorități medicale

pe seama

femeilor, copiilor, care sufer de stomac etc.

Se găsește pretutindenea.

$\frac{1}{2}$ chilo 25 cr. (50 bani).

Indispensabil pentru fiecare gospodărie și fiecare beutor de cafea e

CAFEAUA KNEIPP-MALZ-KATHREINER

cu gustul cafelei în boane.

Important pentru fiecare femeie casnică și mamă.

Sănătatea și bunăstarea familiei se găsesc mai ales în mâinile femeii și mamei! Cătră ele se adresează dar' introducerea „Cafelei Kneipp-Malz-Kathrein”. Ea e cea mai bună, singurul, firescul și sănătosul adaus la cafeaua în boane. Nici unei femei nu fi mai este îngăduit să rămână nepăsătoare în fața acestei cestiuni. Ea e de o eminentă importanță pentru sănătate și gospodărie! Pentru întâia-oriă se oferă un produs indigen, o adevărată cafea sănătoasă și cafea pentru familie! Gustoasă, sănătoasă și nutritivă dela sine, „Cafeaua Kneipp-Malz-Kathrein” ca adaus păstrează cafelei în boane plăcuta ei aromă. A se începe cu un adaus de a treia parte și se poate indica adausul, după plăcere, până la jumătate și peste aceasta! Așadar' câtă economisire în asemănare cu surogatele folosite până acum, care singure sunt cu neputință de gustat și pe lângă aceasta în cele mai multe cazuri sunt vătămătoare sănătății și în tot cazul numai mijloace de colorare. Că și cafeaua în boane, beută neamestecată e „otrăvă” și are ca urmări boale de stomac și de nervi, înclinarea spre apoplexie, tremurarea mâinilor etc. — știe fiecare gospodăreasă! Prin urmare cât de binevenit trebuie să-i fie un adaus, care pe lângă avantajele amintite, înlătură și efectele vătămătoare sănătății ale cafelei în boane! Succesul fără păreche în un timp atât de scurt dela introducerea ei, e cea mai strălucită dovadă în favorul ei! „Cafeaua Kneipp-Malz-Kathrein” se mai fabrică acum atât de excelent încât nu se simte nevoia unei amestecări meșteșugite și ea se macină și se toarnă simplu împreună cu cafeaua în boane și poate fi gătită în toate felurile până acum obișnuite. Pentru bolnavi și pentru persoanele slăbite, anume pentru copii absolut nu mai există un mijloc de hrană mai excelent ca Cafeaua-Malz, care se macină, se ferbe 5 minute, se strecoară și se amestecă cu miere (ori zahăr) și cu lapte. E cestiune de conștiință pentru fiecare mamă a încerca aceasta; ea și copiii nu o vor mai părăsi!

[2.6] 4—11

NB. Pentru a se feri de imitații, la cum-părare să se iee seama la numele

Kathreiner

Marfa dată deschis sau în pachete socotite cu înșelăciune să se refuze necondiționat.

Beția

se vindecă prin Antibetin, întrebuințat cu rezultat strălucit în o mulțime de ca-suri. Nenumărate mulțumite primite dela cei vindecați se trimit franco la cerere. Fiind fără orice gust, se poate da pătimașului de beție și fără știrea lui. 1 doză 2 fl. 20 cr., 1 doză dublă pentru morbul învechit, 4 fl. 40 cr. trimițându-se suma din urmă și se trimite franco în toate țările. Se capătă la farmacia „La Vultur”, Lugoj, nr. 308, Bănat.

[2787] 18—30

În editura „Institutului tipografic” a apărut și se află de vânzare

Prăsierea pomilor

de

D. COMSA,

membre în comitetul central al „Reuniunii române agricole”.

Prețul unui exemplar 12 cr.

INSTITUT TIPOGRAFIC în SIBIIU.

A doua edițiune

din

ȚINEREA VITELOR

de

Eugen Brote,

president al „Reuniunii române de agricultură din comitatul Sibiiu”.

Prețul unui exemplar 12 cr. v. a.

A eșit de sub tipar:

HOMO SUM.

ROMAN

DE

GEORGE EBERS.

Prețul 1 fl. sau 2 lei 50 bani.

Institutul Tipografic în Sibiiu.

Hârtie de scrisori
cu inscripția

„Totul pentru Națiune!”

lozina sublimă a Fetei Române efectuează Librăria „Institutului Tipografic” în ori-ce mărime de hârtie, cu diferite arabescuri, în cutii sau fără cutii.

Diplomă de onoare.

Institut Tipografic în Sibiiu

Diplomă de onoare.

Se recomandă a executa următoarele:

OPURI și BROȘURI

Placate

Comande din afară

se efectuează repede.

BILETE DE LOGODNĂ și DE CUNUNIE

Carte și epistole

Circulare și preț-curenturi

Note

Bilete de vizită

după plac și cerere

Mare deposit
de cuverte, cerneală, recuise de scris,
ceară de pecetluit etc.

Mare deposit
de hârtie de scris și concept, precum și hârtie fină
de epistole
cu plicuri în casete.

EDITURA „TRIBUNET” ȘI A „FOII POPORULUI”

Diferite cărți științifice și literare
Elegant legate sau broșurate.

Biblioteca populară a „Tribunei”

Dicționar
român-german și german-român.

Prețuri foarte moderate.

Strada Măcelarilor 21.

Librărie românească în Sibiiu

Strada Măcelarilor 21.